

[Ayatullah Xomeyniy gr slam demokratiyas Qrb demokratiyasndan daha kamildir R Mdniyyt Mrkzinin sdri](#)

Bak, 3 iyun, SalamNews, B.Samid. "stdiyimiz demokratiya, Qrbdkil oxar ola bilr. Ancaq yaratmaq istdiyimiz demokratiya Qrbd mvcud deyil. slam demokratiyas Qrb demokratiyasndan ".daha mkmmldir

Arannews- SalamNews xbr verir ki, bu fikirlri R-in Azrbaycandak Sfirliyinin Mdniyyt Mrkzinin sdri Dr.li. Purmrcaan Aytullah Ruhullah Musvi .Xomeynin demokratiya il bal fikirlrini açqlayarkn deyib

li. Purmrcaan Aytullah Ruhullah Xomeyninin vfatnn ildönümü il bal yazd “mam Xomeyninin baxnda demokratiya :anlay” adl mqalsind fikirlrini bel açqlayr

ldquo;Bu günrd din alimi v dünya xadimi mam Xomeyninin vfatnn ildönümün yaxnlarq. slam dünyasnda& dini, siyasi v irfani bir xs olaraq qbul ediln v bir ömür boyu slamn ilahi mktbind oxuyub düünn bu xsiyyt iyirminci srd siyasi fiqh saslanan idaretmrd diyiklik yaratd v randa dünyadak bütün hökumtlrdn frqli bir hökumt qurdu. O, dini v irfani tlimlrdn ilham alaraq idaretm il bal bzi ictimai konsepsiya v siyasi fikirlri elmi olaraq tnqid etmi v elmi v dini köklri olan yeni bir .idaretm sistemi ttbiq etmidir

Siyasi düüncy, xüsusn d mam Xomeyni (r.) -in siyasi flsfsin baa dümk sadc ondan yaln bir neç sitat seçmk mümkün deyil, sözlrinin v yazlarn yenidn qurulmas v nitqinin konteksti v mövqeyi il buyurduqlarn anlamaq mümkün olar v bunun üçün onun insanünasl , fikir saslar istr flsf, klam fiqh v htta irfan nzn .alnmaqla müxtlif mütxssislrin v mütfkkirlrin itirak il fnlrras bir çalma lazmdr

Burada siyast dünyasndak siyasi fikirlrdn biri olan demokratiyan izah etmk v mam Xomeyninin fikirlrini bu fikirl tqdim etmk v demokratiyasnn bugünkü müasir demokratiyadan n qdr frqli olduunu görmk niyytindyik. Bu yaz Dr. Emad frun mam Xomeyni v islam hökumti konfransna yazd 30 shifdn artq thqiqin xülassidir . O, siyasi flsf fikrini tqdim edn ran siyastçi v .sosioloqlardan biridir

Demokratiyann tml ideyas, "bütövlükd cmiyyti tsir edn qarlar, hmin cmiyytin bütün üzvrlrinin fikirlri il qbul edilimli v frdlrin qar qbul edilmsind brabr hüquqlara sahib olmas" idealna saslanr. Aydnrd ki, müyyn mnada demokratiya bütün frdlrin cmiyytin sas qarlarnda itirak etmk kimi brabr hüququnun qbul edilmsin saslanr, lakin hamnn bu brabr fürstdn istifad edib-etmmsi baqa bir msldir. Praktikada demokratiyan digr siyasi sistemlrdn ayran hr ey üçün qarar verm k haqqdr. lbrtd ki, bzi siyasi sistemlr, ziflik v bacarqsizlq raitind v kütlvi itialar v ya devrilm qorxusu sbbiy l ksin demokratiyann sas hüququ kimi qbul edilimli olan siyasi meydanda olmas üçün bir yol tqdim edir. Demokratiyada, insanlar bu hüquqdan ötrü qarar qbul ed bilirlr v bu hüquq konstitusiya v onun qanuni sas kimi bir sra müyyn qaydalardan .qaynaqlanr

Demokratiyann ilk dövrlindn frqli olaraq, bu gün hr ksin cmiyytin sas qarlarnda v ya baqa sözl birbaa demokratiyada itirak etm ehtimal istisna olunur. Bu sbbdn birbaa demokratiya yolunu dolay demokratiyaya verdi. Bu vziyytd qar qbuletm prosesind birbaa itirak edn insanlar vzin, onlarn adndan hmiyytli v sas qararlarda itirak etmk üçün seçkilr qatlarlaq etibar etdiklri insanlara ss verirlr. Praktikada bu insanlar xalqn hüquqünaslarndan daha çox xalqn nümayndlrdir, baqa sözl, Edmund Burkenin d dediyi kimi, insanlar öz biliklrin v anlaylarna gör qarar vernlr ss verirlr v praktikada vkillik lv edilir, çünki vkillik .müyyn, qismn olan bir msldir, nümayndlr mütlq tyin olunmayan v qismn ilrl mhdudlaan msllr qar verirlr

Demokratik öklrin ksriyytind demokratiya bir nümayndli hökumt demkdir, adi vtnda qarar verm prosesin yaln bir nümayndnin v ya bir partiyan siyastinin lehin ss vermkl daxil olur v obyektiv msllr dair qarar seçilmi tmsilçilr orqan ya da icraçqanunvericiliyin razl sasnda faliyyt göstrir. Bellikl, müasir bir demokratik cmiyyt, insanlarn qarar verm v bu hüquqdan öz nümayndlrini seçrk dolay yolla istifad etmk hüququna sahib olduqlar bir cmiyytdir. Tcrübd bu .nümayndlr d xalq tmsil etm rolunu oynayr v biliklrin v anlaylarna gör insanlarn vzin qarlar qbul edirlr

Demokratiyaya ksriyytin hökumti kimi baxlr. çoxluun qarar bütün xalqn qarar kimi qbul edilmlidir. Ancaq qeyd etmk lazmdr ki, bütün xalqn qbul etdiy bir qarar çoxluq qarardan baqa bir ey nzn tutur v demokratiya sl mnada çoxluq .hökumtü il eynildirilmldir

rq Blokunun çökmsindn sonra qalib demokratiya liberal demokratiyadr v bu, hökumtin gücünü mhdudladрмаq v seçkilrd ss vermkl frdi azadqlarn qorunmasna xüsusi önm verir. Liberal demokratiya, dövlt hakimiyytini mhdudladрмаq v seçki seçimin yol açmaq üçün zruri hesab etdiy müxtlif siyasi .qurulular v proseslr axtarr. Bunlardan n sas çoxpartiyal sistem konsepsiyas v partiyalarn hökumtl qarlamaq ideyalardr

Bu, hökumtin xalqn ssini tmsil edirs v slahiyytlri mhdud olmaldrsa, bu, xalqn slahiyytlrinin mhdud olduu mnasn vermirmi? Hökumtin xalq qüvvlrinin mcburi toplanmasnn nticsi olduu güman edilirs, hökumtin slahiyyt v vziflrinin mhdudladrlmas qrzli deyilmi? Göründüyü kimi bunlar dqiq cavablar olmayan suallardr. Liberal demokratiya üçün vacib olan sosial v xalq hüquqlarnn deyil, frdi müki v siyasi hüquqlarn qorunmasdr. Xüsusi dyri olan hamnn mnafeyin xidmt olsa da, çoxluun tlbri deyil, frdi azadqlardr. Bu vziyytd demokratiya sözünün istifadsinin eyni orta q mnaya sahib olduu görünmür; yni, hökumt xalq trfindn düzgün v haql istifad olunmaldr. Baqa söz, liberal mnada azad q v .eyni mnasnda demokratiya bir-biri il ayrılmaz kild laqli olsa da, uyun glmir

Dünyada hakim olan demokratiya dolay demokratiyadr ki, bu da insanlarn öz fikirlrin v üurlarna saslanaraq qar qbul etmk üçün öz aralarndan insanlar seçmlridir. Bellikli, praktikada demokratiyann siyasi sistemi bir qrupun hamnn adndan qar verdiyini v idar etdiyi v baqalar üzrind slahiyyt sahibi olduu bir oliqarxik sistem çevrilir. Frq ondadr ki, birincisi, onlarn vilayti yumaq, qrup klind v müyyn bir dövry mhdudlamdr, ikincisi, aydn olaca kimi, vilayti fqihdn frqli etiqadi v xlaqi rtlr mhdud .olmayan v adtn maddi olan bir qrupun v xsin mnafeyi il mhdudlar

Liberallar demokratiyann azad q, sosialistlr onun brabrlik yönümün tkid edilir. Liberal Demokratlar, xalq trfindn seçiln v xalq trfindn seçiln bir neç hakimlrin trfdardrlar lakin gücün cmlnmsi v dövlt gücünün slahiyytlri v vziflrinin mhdudladrlmas sbbi il dövlt gücünün mülayimlmsi üçün bir mexanizm istdiklri bir hökumt axtarlar Liberallar trfindn bu mzmunda demokratiya termininin istifadsi sassz bir istifad kimi görünür. Ancaq sosialistlr sasn demokratiyann brabrlik yönün v ictimai dalt tkid edirlr v kollektiv tlbirini yerin yetirmk üçün xalq .hakimiyetin, yni xalqn seçilmi hökumtin daha çox ballq nümayi etdirirlr mam Xomeyninin (r) demokratiya il bal baxlar v mövqeyi

ndi görmliyik ki, mam Xomeyni (r.) demokratiya haqqnda n deyir v üstünük verdiyi siyasi sistemd demokratiyann v ya onunla laqli mövzunun yax müyynidirilmi bir trifi üçün bir yer hesab edib, yoxsa yox? Bu konsepsiyann v ya mzmunun frqli yerlrd v sasn xarici jurnalistlr cavab olaraq baqa formatlarda istifad etmidir v bunlar bir az düünmkl bilmk olar. :Xronoloji ardclqla bu ifadlrin n vaciblrin müracit edirik

Biz bir slam Respublikasnn qurulmasn istyirik v bu da ictimai ry saslanan bir hökumtdir. daretmnin son formas cmiyytin mövcud" ".rtlrin v tlbirin gör xalqn özlr trfindn tyin edilir

stdiyimiz demokratiya, Qrbdkil oxar ola bilr". Ancaq yaratmaq istdiyimiz demokratiya Qrbd mövcud deyil. "slam demokratiyas Qrb" ".demokratiyasndan daha mükmmldir

Nzrimizd olan slam Respublikas hökumti, Hzrt Peymbr (s) v mam linin () hökumtindn ilham alacaq v milltin ictimai sslrin " saslanacaq v idaretm formas il tyin olunacaq. "slam Respublikas hökümtini, islamn hökmlri sasnda, milltin sslrin ".saslanacaq

ldquo;Ancaq bir respublika hr yerd bir respublika demkdir, ancaq bu respublika islamn qanunu olan bir konstitusiyaya saslanr. slam & Respublikas adlandrdmz ey, hm seçilmi rtrlin, hm d randa qüvvd olan hökmlrin slama söyknmsidir. "Ancaq ".seçim milltdir v respublika üslubu hr yerd olan respublika il eynidir

ldquo;slam hökumti slam qanunlarna saslanan bir hökumtdir. slam hakimiyyti altnda tam müstqillik qorunur. slam & ".Respublikasn istyirik. Cümhuriyyt idaretm formasn tkil edir v islam yni ilahi qanunlar olan o formann mzmunu

ldquo;slam dövlt hakim v millt arasndak münasibtlrd qaydalar v bir-birlrin hüquqlar tyin etdi, gr rayt olunarsa, heç& vaxt hakim v tabe olanla çtinlik olmayacaqdr. sasn, slamda hökumt verm k ilahi bir vzifdir v bu vzif bütün müslmanlar üçün vacibdir v bir sra ar vziflri öhdsin götürmü olur. Bir v ya daha çox xsin lndki hökumt v hökumt bu mmurdan bir milltin onun lehin olan hüquqlarn tapdalaman istyn baqalar üçün qürur v böyüklük vasitsi deyil. "Milltin hr bir nümayndsi birbaa baqalarann qarsnda müslman hökmdarn ".impiçment v tnqid etmk hüququna malikdir v inandrc cavab vermidir

Ouml;çü sizin ssinizdir ölçü xalqn ssidir. Ssinizin qdri milltin ssinin mblidir. Millt bir zamanlar bzi insanlar ss&" ".vermy tyin edir. kinci yerd doru, ks halda ilk növbd haqq milltin özün aiddir Müzakir v ntic

mam Xomeyniy gör, slam hökumti ilahi qanuna saslanan bir hökumt demkdir v bu hökumtin baçs ilk növbd ilahi qanunlarn alimi olmaldr: "slam hökumti qanuna saslanan bir hökumt olduu üçün yalniz ilahi qanunlara saslanr. "Bu hökumtin baçs istr-istmz ilahi bir hökumtin sasn tkil edn iki vacib xüsusiyyt sahib olmaldr ... Qanun v dalt ".biliklri, lbtt, rhbrlik üçün yetrililik v sritnin xüsusiyytlri d vacibdir

:Vilayti fqih" kitabnda yazlr"

Bu iki fziilt (hüquq v dalt biliklri) sahib olan layiqli bir insan hükumt qurmaq ü¸ün yüksls, hzrt Peymbrin (s)" .cmiyyti idar etmkd olduu eyni vilayt sahib olacaq v bu, bütün insanlara ona itat etmk lazmdr mam Xomeyni (r.) baqa yerlrd d Vilayti fqihin diktaturann v istibdaddn qarsnn alnmasnda hr hans bir formada hmiyytini vurulayr v dalt mrkzini v : .Vilayti fqih müvqeyinin qanun üstünlüyünü vurulayr Vilayti fqihdn qorxma, fqih insanlar mcbur etmk istmir. Bir fqih zor demk istyirs, bu fqihin artq qyumluu yoxdur slamda qanunun aliliyi " hükm sürür. Hzrt Peymbr (s) d qanuna tabe idi. "lahi qanuna tabe idi, poza bilmzdi ... Vilayti fqih diktatura deyil, diktatura ".leyhindir Uuml;mumiyytl, mam Xomeyninin (r) mrlrindn istifad olunan budur: 1 mam, demokratiyan avtoritarizm v diktaturaya qar qoyan ortaqlar gürün ksin olaraq, demokratiyan istibdad, diktatura v zülm qar qoyur v bellikl, slam hükumtinin qanunun aliliyini vurulayaraq, se¸ilmi ¸oxluun diktatura thlüksinin qarsn alr . Demokratiyadan olan bu rh il mam Xomeyni (r) sas hüquqlarn qorunmasna xüsusi vuru edn liberal demokratlarn rhlrin yaxnlr. mam, birincisi, frdi hüquqlarla yana, ictimai haqlara da tkid edir. ikincisi: vzf msuliyti v ilahi haqlara diqqt d mamn düüncsind xüsusi bir yer tutur v ü¸üncüsü: mam insanlarn üz rollarn islama sasn üzlrin gütürdüklrini dünür v yaln idaretm formasn tyin etmkd onu tsirli sayr v Vilayti fqih nzriyyisind tzahür edn slam v slam qanunlardan .hükumtin qayda v mzmununun müyynldirilmsini dünür mam Xomeyni () l-Byy adl kitabnda islam n bir zülm metodunun üstünlük tkil etdiyi, v n bir bir insann fikirlri v cismani istklrinin bütün cmiiyyt tbbiq olundu bir hükumtin qurucusu hesab edir, v n d cmiiyytdki bir qrup insan trfindn qbul ediln. lakin slam hükumti hr sahd ilahi qanunlardan kümk istyn vacib bir sistem v ilahi vhy mnbyi hesab olunur v bu baxmdan islam v .müslmanlarn mnafele n zrlr almldr O, iziyallq srinin nsn müdriklilyini lahi v nn il vz etmy ¸alan v hükumtlri ilahi v nnvi legitimlikl irrasional v qeyri-qanuni edn :filosoflarndan frqli olaraq, ilahi hakimiyytin rasional mnyin inanrlar ".Aln onun doru olduunu dünün onu a¸q qollarla v a¸q üz qbul edn yegan hükumt lahi hükumtidir" Vilayti fqih v ya slam hükumti kitabnda, hiyerarik gürülrin gür Vilayti Fqih mslsi ilahi hükumt il paralel olaraq n zrdn .ke¸irilir v mqsd i tsiqlnmy sbb olan msllrdn biri kimi qbul edilir v bunun ¸ox sübuta ehtiyac yoxdur Liberal demokratlar trfindn xüsusi olaraq azadla v mhdud hakimiyyt vuru ediln “xalq trfindn hükumt” üar, bu 2 ülkldr praktik olaraq mhdudiytsiz bir hükumtin ardnc gedn trenddn asl olmayaraq mntiqi baxmdan bir-birin ziddir. Ancaq mamn cümhuriyyt v demokratiyan rolunu yaln idaretm formasn tyin etmkd tsirli hesab etmsi ü¸ün insanlarn müxtlif sviyyld tml hüquqlarna vuru etmsi bu mntiqi v paradoksal uyunsuzlua sahib deyil. slind islam fiqhi v islam qanunu mam Xomeyni () -n fiqh nzriyyisind insanlarn rolu yaln slam hükmrlri v qanunlarn hyata ke¸irilmsi v hyata ke¸irilmsi ü¸ün bu nzriyyini tyin etmkddir. "Hükümt xalq trfindn" idaretm formasn tyin edrkn ortaya ¸xr v insanlarn slam qanunlarn trk etmy v ya .pozmaa qrar ver bilmzlr Xalqn slam hükumtindki rolunun drcsini tyin etmkl yana, n zrlnmas lazml olan bir baqa mqam da budur ki, sasn dolay demokratiya 3 klind olan bütün demokratik hükumtlrd istr-istmz bir oliqarxik hükumtl qarlarq; yni bir qrup insann onlar ü¸ün v ya onlarn adndan qrar vern hr ks üzrind hükmranl. Bu sbbdn orada da bir nüv siyasi v qrup vilayti il qarlarq v bu vilayt ü¸ün he¸ bir xlaqi v doktrinal rt olmad ü¸ün bu vilayt hqiqt, dalt, uca ideallar, .insanlar namin olacana zmant yoxdur. Bel bir ey yoxdur v tbii olaraq maddi qyumluy, xsi maraqlarn qyumluy v qrup maraqlar qoxusu gl bilr Demokratik hükumtlrin yegan akar xüsusiyti, se¸icil olmalardr ki, bu da mam Xomeyni trfindn tsiqlnmi v vurulanmdr. 4 Baqa süzl, mam Xomeyni (r) yaln se¸ilmi xslrin xüsusiytlrin v slam hükumtinin mzmununa diqqt yetirmkl kifaytlmmi, eyni zamanda hükumt v xslr hükumtinin müxtlif sviyyld se¸ilm üsullarna da xüsusi diqqt yetirmidir. Baqa süzl, mamn düüncsind demokratik hükumtlrin müsbt xüsusiytlri oldu halda .mümkün v hqiqi mnfi chtlr yoxdur Son nüqt budur ki, imam, tmsil¸iliyin ksin olaraq insanlarn roluna dyr verdiyi yerlrd, xalqn se¸idiy etibarnamy inanr. Bu 5 sbbdn, ümumiyytl, ninki xalqn roluna v milltin ss vermsinin düzgünlüyün mühkm inandlar, ksin nümayndlrin qyumlunu da bir ¸ox chtdn qbul etmir v bu da mam Xomeyninin (r) xalqn ssin büyük inamn ;güstrir.”